

Részletes ismertető az Erkölcstan 7. tankönyvről (FI-504020701/1)

A tankönyv kapcsolódási pontjai

A tankönyv megfelel az Ember és társadalom műveltségterület előírásainak: 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (NAT 2012), az 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. melléklet: Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára 2.2.06 Erkölcstan megnevezésű kerettanterv előírásainak, valamint 5. melléklet: Kerettanterv a gimnáziumok 5–12. évfolyama 5.2.07 Erkölcstan megnevezésű kerettanterv előírásainak.

A tankönyv kapcsolódik a tankönyvcsalád 5. és 6. évfolyamos tankönyvéhez.

A tankönyv tartalma, szerkezete

Az újgenerációs Erkölcstan 7. tankönyv három fejezetből és Gyűjtemény elnevezésű szöveg- és feladatgyűjteményből áll, a következő felépítés szerint:

BEVEZETŐ

I. KI VAGYOK ÉN?

Emlékkönyv – projektindító

1. Hetedikesek lettünk
2. Vagyok, mint minden ember
3. Értelem és érzelem
4. Gondolkodás és nyelv
5. Az erkölcsi jó
6. Érték, vágy, cél
7. A személyiség és szerepei
8. Gyermekkor és felnőttkor között

Visszatekintő

II. PÁRKAPCSOLAT ÉS SZERELEM

Itt a szerelem –projektindító

9. Lányok és fiúk, fiúk és lányok
10. Szerelem!
11. Együttjárás
12. Derűre ború
13. Elválás, szakítás
14. Azt mondom: NEM!
15. Hogyan szeresselek?

Visszatekintő

III. KÖZÖSSÉGEIM

A család – projektindító

16. És boldogan éltek...
 17. Otthon, család, közösség
 18. Családi mozaik
 19. Élet zengi be az iskolát
 20. Nincs egyebünk, csak a törvényeink
- 2 1 . Alkalmazkodás és önállóság

22. Senki sem különálló sziget
Visszatekintő

IV. GYŰJTEMÉNY

Az első fejezet (Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?) a személyiség, az önmegismerés olyan kulcskérdéseit járja körül az életkornak megfelelő feladatrendszerben, mint a **gondolkodás, a kommunikáció, az értékek, a késztetések, a kamaszkor, a család és a célok.**

A Szerelem és párkapcsolat című második fejezet a társas kapcsolatokkal tágitja a tematikát, majd a szerelemre és az együttjárás feltételeire és lépéseire fókuszál, mivel ez a kevésbé érintett tanulókat is érdekli ebben az életkorban. A kerettanterv fogalmai közül identitás- és szerepértelmezések éppúgy kerültek ide (nők és férfiak, a felelősség, a szeretet), mint a párkapcsolatot szorosabban magában foglaló vonzódásról, együttjárásról, szerelemről és szexualitásról szóló témakörből, természetesen életkori megfeleléssel. Külön leckét szántunk a kamaszkor elején különösen fontos felvilágosító és tudatosító ismereteknek a veszélyek megismerésére és elkerülésére, kitérve ezzel a virtuális abúzus máshol tárgyalt köreit. A döntéshelyzeteket olvasói levelek beépítésével hoztuk közel a valósághoz. **A szerelem és párkapcsolat c. fejezet igyekszik egyensúlyt tartani az eltérő érettségű tanulók igényei és befogadókészsége között.** A fejezet azért került középre, hogy az iskola és a család mindenkinek egyformán ismert és közös vagy hasonló élményeket is nyújtó közösségei adjanak tematikus keretet a tantárgynak.

Az Egyén és közösség kerettartalmi témáját a **harmadik fejezet Közösségeim címen a család és az iskola mint legközvetlenebb közösség dimenziójára terjeszti ki.** Egyrészt a közösség értéke, másrészt a szabadság és korlátok dilemma áll középpontban, és ezeket a kérdéseket mind a családra, mind az iskolára végiggondoljuk. A tanuló megismeri többféle közösség jellemzőit, találkozik a hasznosság belsővé tett társadalmi követelményével és a közösségben végzett munka kihívásaival. A szabadság mint az alkalmazkodás és az autonómia dilemmája és tapasztalata szűrődhet le számára: konkrét esetekhez kapcsolódó reflexiókban és játékokba, feladatokba épített döntésekben találkozik vele.

A család témában szintén igyekeztünk megtalálni a jó arányokat a valóság, a kívánatos és a vágyott valóság felidézése között.

A tankönyv jellemzői

Az eredeti 30 óránál kevesebbet terveztünk, hogy nagyobb mozgásteret adjunk a tanároknak. Az osztályok különféle adottságaihoz különféle munkaformákat kínálunk. Rajzolt szituációk, mini képregények igyekeznek motiválni a problémamegoldásra és véleményformálásra, illetve értékkeresésre irányuló dilemma-feladatokat.

A könyv az előző két kötethez hasonlóan erősen **épít a tanulói tapasztalatokra.** A kinyilatkoztatás helyett a dialógusra törekvés jellemezi inkább (párhuzamos vélemények megjelenése, etikai dilemmákra

kifuttatás). Nincs kiemelt ismeretközlő szöveg benne, hanem a munkaformákkal elsajátítandó attitűdök vagy megismert fogalmak, megbeszélésre ajánlott kérdések járják körül a témát. A leckék magukban foglalják a vendégszövegeket és a kreatív feladatokat. Elkülönítésük számozással történik, ez megkönnyíti az órai munka szervezését, a differenciálást. Jól elkülönülnek az ajánlott és a kötelezően végzendő feladatok.

Visszatérő koncepcionális elem maradt a ráhangolás, jelentésteremtés, reflexió - hármasság.

Nagy szerepe marad a felhasználó tanárnak, mert választható minden projektsávban található feladat, a szöveggyűjtemény bekapcsolása a tanórába vagy az otthoni munkába; a leckénkénti ajánlók filmbetétei órán, a kiemelt linkek kutatási feladatként, olvasmányként vagy könyvtárhasználattal.

A tematikának és az életkornak megfelelően az intim témák miatt, illetve az önismeret fejlesztésére kialakítottunk néhány nem kötelező, de jól alkalmazható munkaformát.

Ilyenek:

- az emléknapló/emlékkönyv (első fejezetben, tetszőlegesen folytatható tovább),
- szerepjátékokra is emlékeztető történetmesélés előre rajzolt figurákkal egy kedvelt médiumfaj, a teleregény formájában, előadhatóan, csoportmunkaként akár (2. fejezet),
- rajzos, tervezéssel, problémamegoldással teli elképzelt családprojektek (3. fejezet).

Beépített tankönyvfejlesztői szándék, hogy legyen három változat minden leckében, melyekből mindig egyet javasolt elvégezni, ilyenek például:

- mottó és kérdések/feladatok,
- irodalmi alkotás és kérdések/feladatok,
- kép és kérdések/feladatok, minél több reflektálás.

A könyvben lehetőleg rövid informatív szövegek vannak, ahol lehet, grafikus szervezők, infografikák jelennek meg, a vendégszövegekhez és képekhez kérdések tartoznak; az ajánlók eligazító jellegűek vagy kérdéseket tesznek fel. Célunk, hogy jól kitalált dialógusok, kreatív feladatok, szituációk tegyék életszerűvé a konfliktusokat és helyzetleírásokat.

Formailag is érzékelhető, hogy **az ötoldalas leckestruktúrában visszatérő elem a Rendszerező, az Összegző kérdések, a Nézz utána! (kutatói feladatok) és a Kihívás** névre hallgató tehetséggondozó feladat. Záró elemként a kérdésekkel vezetett ajánlások (film, könyv, linkek) a tanítást-tanulást és a tantárgyi kitekintést egyaránt szolgálják. A projektmunka fejezetenként visszatérő elem, jól érzékelhető felbukkanása a leckestruktúrában, mert piktogram és tipográfiai elem vezeti hozzá a tanulók szemét.

A szöveg- és feladatgyűjtemény elnevezése egyszerűen Gyűjtemény, mert nem tisztán szövegeket tartalmaz. A leckékhez — az ötödik-hatodikos tankönyv mintájára — választható szövegrészletek, irodalmi szemelvények is kapcsolódnak, de ezen kívül összehasonlításra, megbeszélésre szánt dokumentumok vagy játék- és feladatleírások is találhatóak a fejezetek végén.

A könyv képi világa

Az értelmezésben a szöveggel egyenértékűen fontosak a fényképek és műalkotások, az illusztratív megoldások helyet képolvasási feladatokhoz kapcsolhatók. A fejezetekbe beépített rajzfigurák, vagy a beszélő fejek

különösen a nehéz témáknál segíthetik a szerepjátékhoz hasonló könnyített megszólalást. Ezekre példákat is adnak.

Azt, hogy **több grafikai eszközzel élünk** nemcsak a tankönyvsorozathoz illeszkedés magyarázza: a megrajzoltatott szituációk miatt a képregényszerű elemek bizonyultak legalkalmasabbnak arra, hogy elindítsák a tanulók érdeklődését és fantáziáját. A fejezetekhez kapcsolódóan megadott egyoldalas galéria a történetiség érzékeltetésére vagy a szociális érzékenység fejlesztésére irányul, illetve lehetőséget kínál a kulturális kódok értelmezéséhez.

A tankönyvben következetesen kidolgozott az egyes szövegrészek (ismeretközlő és forrásszöveg, irodalmi szemelvény) elkülönítése: háttérszínekkel vagy sávokkal; a Gyűjteményből behívott szövegek és feladatok jelszerű hátrautalásaiban szerepelnek az oldalszámok, a tipográfia és a piktók elkülönítik az egyes projektfeladatokat.

A tankönyv **következetesen igyekszik gazdagítani az erkölcsstan tanulása során alkalmazott munkaformákat, tevékenységeket és technikákat**, (pl. projektek; blog, teleregény írása), ezek közül tankönyvünk egyszerre több új műfajt és hagyományos megoldást is felkínál. A család projekt például két változatban működtethető: közvetlenül a saját családra gondolva és egy képzeletbelire; az első fejezetben szabadon választható, hogy valami egyénileg miként vezeti az Emlékkönyv elnevezésű saját emléknaplóját. A tervezett tanári kézikönyv ezeket a felhasználási lehetőségeket fogja majd tanácsokkal ellátni.

Az Erkölcstan 7. osztályos tankönyv kérdésekre, dilemmákra építkező, szövegekkel dolgozó és a valóságos élet példáira alapozó szemléletéhez illeszkedik, hogy legfőbb nevelési célja a tanulói munkáltatás és az együttműködés fejlesztése. A feladatok komplexitása kerüli az ismeretátadó és normatívan visszakérdező attitűdöt, önállóságot ad a felhasználó tanároknak a differenciált és szelektált alkalmazásra.

